

سخن سردبیر

یکی از اهداف راهبردی دانش جغرافیا در افق ۱۴۰۴ دستیابی به مرجعیت علمی در سطح منطقه تعریف شده است. تحقق این آرمان مستلزم فراهم آمدن شرایط متعدد و فرایند چندجانبه است. به عبارت دیگر مرجعیت علمی مشروط به گذار از چند حد تعریف شده متداول و رایج است. تا آن هنگام که محققان ما در زنجیره نگاه‌های دیگران گرفتارند بدون تردید از روش‌شناسی آنها نیز باید تبعیت کنند و عبور از کمند دیدگاه‌هاست که سبب نوآوری در روش‌شناسی نیز می‌گردد.

رخ دادن چنین تحولاتی در یک جامعه علمی مستلزم عمق بخشی و توسعه وجودی محققان آن جامعه و تغییرات بنیادی در معرفت‌شناسی آنهاست. اگرچه انتظار چنین رخدادی برای همه محققان دانش یک جامعه انتظار بی‌جایی است ولی این نکته را نباید فراموش کرد که آنها که در قلمرو دانش بشری ماندگاری یافته‌اند بیشتر تحول را نه در تخصصی کردن بیش از اندازه موضوعات که تحول را بیشتر در حوزه‌های معرفتی و روش‌شناسی به وجود آورده‌اند. ارسطو، کانت، دکارت، هیوم، دیویس، جیلبرت، برتالنی همه نوآوری در حوزه معرفت‌شناسی علوم مربوطه را به وجود آوردند و این نوآوری بود که روش‌شناسی‌های جدید همپای معرفت‌شناسی‌های نو نیز پا به عرصه وجود گذاردند.

تحول در هر دانشی دارای الگوریتمی است که تحقق آن با توسعه وجودی و درون‌دریافتی محققان آغاز و با پردازش‌های غیر متداول از مسأله دنبال و در ادامه مسیر به نقد آنچه وجود دارد منجر و سرانجام به نوآوری و طرح ایده‌های جدید می‌انجامد. نباید شک کرد که هر نظریه جدیدی در حوزه معرفت‌شناسی علوم همراه خود، روش جدیدی که تکنیک‌های ریاضی و مدل‌های نو را نیز به همراه خواهد داشت را به ارمغان می‌آورد.

شاید بتوان گفت جغرافیای ایران اولین گام‌ها در این زمینه را برداشته است. هنوز کمتر از یک سال از فراخوان مجله علمی پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی برای طرح نظریه پردازی در حوزه علوم جغرافیایی نگذشته که علی‌رغم عدم آشنایی کافی محققان ما پیرامون نظریه و چند و چون پردازش یک نظریه اولین مجلد از نقدها، نوآوری‌ها و نظریه پردازی‌ها در حوزه دانش جغرافیا منتشر می‌شود. طرح این اندیشه‌ها از دانشگاه‌های کرمان، تبریز، پژوهشگاه شاخص پژوه، دانشگاه تهران، دانشگاه دفاع ملی، اصفهان، مشهد و دانشگاه هنر اصفهان نشان دهنده آغاز موجی از نواندیشی در حوزه‌های مختلف دانش جغرافیا از حوزه ژئومورفولوژی گرفته تا جغرافیای نظامی است و البته مجله علمی پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی مفتخر است که شرایط شناساندن افکار جغرافیدانان جوان ایران را برای هموطنان فراهم آورده و امید است بدین وسیله بستر تبلور و جوانه زدن هدف غایی یعنی مرجعیت دانش جغرافیا در ایران خیلی زودتر از آنچه هدف گذاری شده تحقق یابد.

دکتر محمدحسین رامشت

سردبیر مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی

بهار ۱۳۹۳